

MEMÒRIA HISTÒRICA ACTIVITATS 2023

GENER-MAIG

La memòria col·lectiva: no oblidar-nos del passat per a construir un present millor!

Amb el començament de l'any iniciem una nova edició del programa de Memòria Històrica de la ciutat, tot coincidint amb

la celebració del Dia Internacional en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust i amb l'aniversari de l'entrada de les tropes franquistes a Santa Coloma de Gramenet, el 27 de gener de 1939, una efemèride que ens ha de servir per homenatjar tots els colomencs i colomenques que van patir la barbàrie del feixisme en la seva pròpia pell.

Una vegada més, l'esforç, la dedicació i el treball conjunt entre l'Ajuntament, la Comissió Municipal de la Memòria Històrica i les diferents entitats ciutadanes de Santa Coloma de Gramenet, a les quals vull expressar el més sentit agraïment, ha permès enriquir i diversificar la programació que presentem en aquest fulletó.

Amb aquesta nova edició volem estimular la reflexió i el debat al voltant de la recuperació de la memòria col·lectiva, i posar sobre la taula les realitats, les lluites i les resistències de totes aquelles persones i col·lectius que durant dècades van fer front a la por, el silenci i l'oblit, tot jugant-s'hi la vida i la llibertat.

Al llarg dels mesos vinents, gaudirem de nombroses presentacions de llibres, debats i xerrades, exposicions artístiques, projeccions de pel·lícules i documentals, exhibicions de teatre, i moltes altres activitats organitzades per les entitats de la ciutat, que ens serviràn per a desxifrar noves coordenades del mapa de la memòria col·lectiva, un dels pocs recursos de què disposem per a navegar a través de l'oblit que va imposar el franquisme i que es va assumir de manera acrítica durant la Transició.

D'aquest conjunt d'activitats, em plau destacar la inauguració del refugi antiaeri de la Torre Balldovina, que obrirà finalment les portes a la ciutadania després d'un intens procés de museïtzació que no deixarà indiferent a ningú. Aprofitant l'avinentesa, recordarem també els bombardeigs de l'aviació feixista sobre la nostra ciutat amb la col·locació de dos monòlits commemoratius a la via pública i amb la presentació del llibre *Gramenet del Besòs sota les bombes. Estudi documental dels bombardeigs i els refugis antiaeris de la Guerra Civil (1936-1939) a Santa Coloma de Gramenet*.

Com sempre, us animo a gaudir de la programació i a participar activament en la reflexió i el debat sobre la història i el passat de Santa Coloma de Gramenet. No en tinguem cap dubte, la memòria ens ajudarà a construir un present més plural, més divers i més solidari.

Núria Parlon Gil

Alcaldeessa de Santa Coloma de Gramenet

MEMÒRIA HISTÒRICA ACTIVITATS 2023 GENER-MAIG

Fins al 26 de febrer

Exposició "Helios Gómez: tinta, denúncia i revolució"

Helios Gómez Rodríguez (Sevilla, 1905 - Barcelona, 1956) va ser un pintor, cartellista i poeta, membre de les avantguardes culturals barcelonines de principi del segle xx. La vida, l'obra i la personalitat d'aquest artista destaca per la seva heterodòxia i pels contrastos, així com per la seva proximitat a les diverses revolucions ideològiques i estètiques de la primera meitat del segle xx. L'exposició, comissariada pel seu fill **Gabriel Gómez**, presenta un conjunt de reproduccions de les col·leccions "Días de ira" (1930) i "¡Viva Octubre!" (1935), així com una reproducció de la "Capella gitana", el fresc que Helios Gómez va pintar en una de les cel·les de la presó Model, on fou empresonat per les seves idees i la seva militància política.

Lloc: Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n)
Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Museu Torre Balldovina

Dijous 26 de gener – 18.30 h

Xerrada *Fragmentos de vida. Tres testimonis sobre el terrorisme d'Estat a l'Argentina*

Projecció de documental, xerrada i posterior debat al voltant de les figures de Nélida Turlione, Ramón Etchegaray i Viviana Nardoni, tres testimonis sobre

el terrorisme d'Estat a l'Argentina. L'acte comptarà amb la participació de la periodista **Montserrat Armengou**, el querellant en la causa argentina **Felipe Moreno** i la lluitadora antifeixista **Mariana Hernández**.

Lloc: Biblioteca Singuerlín – Salvador Cabré (pl. Sagrada Família, s/n)

Organitza: Grup Repressió Argentina i Mitoformas

Dijous 26 de gener – 19 h

Presentació del llibre *Celestí Boada. Alcalde de Gramenet del Besòs afusellat pel franquisme, de Pau Vinyes*

Acte de presentació de la biografia de Celestí Boada i Salvador, alcalde de Gramenet del Besòs, que fou afusellat per l'exèrcit franquista el 18 d'octubre de 1939 al Camp de la Bota. Es lliurarà un exemplar del llibre a tots els assistents. En la presentació hi intervindran **Petry Jiménez**, regidora de Cultura; **Sam Núñez**, regidor d'Esquerra Republicana; **Juan Manuel Tresserras**, director de la Fundació Josep Irla, i **Pau Vinyes**, autor de la biografia.

Lloc: Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet i Fundació Josep Irla

Divendres 27 de gener – 17 h

Acte en commemoració del Dia Internacional en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust i de l'entrada de les tropes franquistes a Santa Coloma

Un any més, la ciutat se suma als homenatges del Dia Internacional en Memòria de les Víctimes de l'Holocaust i commemora, en paral·lel, l'aniversari de l'entrada de les tropes franquistes a Santa Coloma. A partir de les 11 hores, la ciu-

tadania podrà col·locar una espelma a l'escultura-memorial dedicada als deportats als camps d'extermini nazis ubicada als Jardins del Museu Torre Balldovina, fer una foto o gravar un vídeo curt, i penjar-ho a les xarxes amb les etiquetes #MemòriaDignitatJustícia, #RecordVíctimesHolocaust, #AmicalMauthausenXarxaMaiMés i #GentCorrent. A les 17 hores tindrà lloc l'ofrena institucional, que comptarà amb la presència de Núria Parlon, alcaldessa de Santa Coloma.

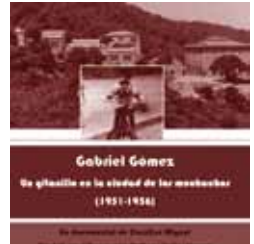
Lloc: Jardins del Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet i Amical de Mauthausen

Dimecres 8 de febrer – 19 h

Projecció del documental *Un gitano en la ciudad de los muchachos (1951-1956)*, de Caroline Mignot

Documental realitzat per l'Associació Cultural Helios Gómez, dirigit per Caroline Mignot, i basat en el llibre *Un gitano en la Ciudad de los Muchachos*. Mostra en expressives imatges l'estat actual de Can Puig, internat de beneficència de l'Ajuntament de Barcelona on Gabriel Gómez, fill de l'artista revolucionari Helios Gómez, va viure durant quatre anys mentre el seu pare estava reclús a la presó Model. Una mirada sobre l'adoctrinament dels nens de famílies pobres i represaliades pel règim franquista. **Lloc:** Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Museu Torre Balldovina

Dimarts 14 de febrer – 19 h

Presentació del llibre *Gramenet del Besòs sota les bombes*, de David Torres, José Luis Muñoz i Víctor Giner

Publicació de l'estudi documental sobre els bombardeigs i els refugis antiaeris de la Guerra Civil (1936-1939) a Santa Coloma de Gramenet elaborat per David Torres, José Luis Muñoz i Víctor Giner. Aquest estudi va dur-se a terme entre els anys 2020 i 2021 i recupera diverses informacions i

dades inèdites que permeten documentar els fets ocorreguts al municipi durant la guerra. Les dades obtingudes són prou rellevants com per donar-les a conèixer i per aquest motiu es publica aquest llibre. **Lloc:** Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n) **Organitza:** Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Museu Torre Balldovina

Dimecres 15 de febrer – 19 h

Projecció del documental *Samudaripen: l'Holocaust gitano oblidat, del col·lectiu Veus Gitanes, i xerrada posterior amb participants del documental*

Un grup de joves de l'entitat Veus Gitanes (Romane Glasura) va viatjar a Polònia l'any 2014 per commemorar el 70è aniversari de l'aniquilació del camp de concentració d'Auschwitz. A partir d'aquesta visita, juntament amb joves gitanos de tota Europa, van poder parlar amb un dels supervivents del Samudaripen, tal com es coneix l'holocaust gitano, i van poder conèixer més en profunditat la seva història. En la xerrada posterior hi participaran **Paqui Perona**, activista i presidenta de Veus Gitanes, **Sara Perona**, protagonista del documental, i **Ricard Valentí**, president de l'entitat gitana del barri de Gràcia i vicepresident del Consell Gitano de l'Ajuntament de Barcelona.

Lloc: Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Museu Torre Balldovina

Dिवendres 17 de febrer – 18 h

Projecció del documental *Barcelona. Fora de l'armari, d'Iban Pàmies*

Aquest documental s'endinsa en el moviment per la defensa dels drets del col·lectiu LGTBIQ+ i de les llibertats sexuals des d'una perspectiva històrica, que reconeix el paper fonamental de les persones i agrupacions que van posicionar-se a favor dels drets sexuals i de la identitat de gènere. Un cant a la memòria històrica i al reconeixement dels drets sexuals i civils de la població LGTBIQ+.

Lloc: Centre d'Art Contemporani Can Sisteré (c. Sant Carles, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Departament de polítiques LGTBI

Diumenge 19 de febrer – 12 h

Inauguració dels monòlits commemoratius dels bombardeigs de 1937 sobre Santa Coloma

Acte d'inauguració dels monòlits commemoratius

dels bombardeigs que es van produir els dies 13 de març i 25 de juliol de 1937 sobre la ciutat de Santa Coloma de Gramenet. El monòlits s'instal·laran als punts on van caure les bombes, concretament a l'avinguda Pallaresa i a la confluència entre el passeig de Llorenç Serra i el passeig de la Salzereda.

Lloc: Parc d'Europa (av. Pallaresa, 120)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Museu Torre Balldovina

Dिवendres 24 de febrer – 19 h

Presentació del llibre *Antifeixistes*, de Miquel Ramos

Un repàs a les diverses lluites contra la nova extrema dreta que va sorgir a Espanya des de mitjans dels anys vuitanta fins a l'actualitat, amb testimoniatges dels seus protagonistes i cròniques periodístiques i polítiques de cada moment: com es van organitzar les diferents plataformes i col·lectius que passarien de l'autodefensa inicial a l'ofensiva contra els grups d'extrema dreta; quin paper va jugar el periodisme, la cultura, la música, les institucions i altres moviments socials; i la pluralitat de la lluita antifeixista, les seves aliances, els seus debats i algunes de les seves victòries.

Lloc: Espai Gramenet (c. Sant Ramon, 51)

Organitza: CUP – Gramenet

Dijous 2 de març – 18.30 h

Inauguració de l'exposició "Nosaltres som", d'Enrique Serrano

Retrospectiva fotogràfica inèdita de la primera manifestació LGTBI de Barcelona, que va tenir lloc l'any 1977. La inauguració de l'exposició, que es podrà visitar fins al 2 d'abril, comptarà amb la participació d'**Enrique Serrano** i **Maria Giralt**.

Lloc: Espai Entenem Santa Coloma LGTBIQ+ (c. Rafael de Casanova, 50)

Organitza: Entenem Santa Coloma LGTBIQ+

Dijous 2 de març – 19 h

Xerrada “Memòria Històrica i salut mental. El dol no elaborat i la transmissió generacional”

Les psicòlogues **Regina Bayo-Borrás** i **Ana**

Miñarro parlaran sobre la incidència que han tingut el silenci, l’oblit i la repressió en la salut mental de les generacions que van perdre la Guerra Civil i en les represaliades pel franquisme, encara sense reparació per part de l’Estat.

Lloc: Centre d’Art

Contemporani Can Sisteré (c. Sant Carles, s/n)

Organitza: En Comú Podem Santa Coloma

Dissabte 4 de març – 12 h

Obertura al públic del refugi antiaeri de la Torre Balldovina

El refugi que es conserva al subsol del Museu Torre Balldovina s’obrirà al públic museïtzat amb la finalitat d’apropar el visitant als temps de la Guerra Civil. La visita al refugi –en grups reduïts i sempre acompanyats d’un guia– permet reviure-hi algunes experiències a dins utilitzant elements audiovisuals, plafons explicatius i objectes d’atzeco. La iniciativa d’obrir el refugi antiaeri i incorporar-lo al patrimoni visitable de Santa Coloma s’ha d’entendre com una peça essencial per conèixer la història contemporània de la població, en concret de la Guerra Civil a Gramenet del Besòs.

Lloc: Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Museu Torre Balldovina

Inscripcions per visitar el refugi: a partir del 20 de febrer, amb reserva gratuïta d’entrades a grameticket.cat

Dijous 16 de març – 19 h

Xerrada “El PSUC i els moviments cristians a Santa Coloma”

El polític i historiador colomenc **Chema Corral** parlarà sobre com la relació entre el PSUC i els moviments cristians durant el franquisme va significar un revulsiu per la lluita antifranquista. A Santa Coloma,

la relació i la permeabilitat d’aquests dos mons van canviar la història de la nostra ciutat.

Lloc: Biblioteca del Fondo – Sala Jaume-P. Sayrach (c. Massenet, 28)

Organitza: En Comú Podem Santa Coloma

Divendres 14 d’abril – 19 h

Monòleg teatral *Memòria de les oblidades*, de Rosa Andreu

Un monòleg teatral farcit de sentiment i memòria històrica que visualitza el rol de les dones a la Guerra Civil Espanyola. El monòleg recrea la història de quatre dones, interpretades per l’actriu **Rosa**

Andreu, empresonades al convent de les Oblates de Tarragona, i recorda l’única dona afusellada que avui en dia encara és a la fossa comuna del Cementiri de Tarragona. Quatre dones que foren jutjades i condemnades a presó seguint la política de dispersió de presoners del règim franquista, una maquinària implacable i sense sentiments.

Lloc: La CIBA. Espai de recursos per a dones, innovació i economia feminista (pg. Llorenç Serra, 64)

Organitza: La CIBA. Espai de recursos per a dones, innovació i economia feminista

Dimarts 18 d’abril – 19 h

Presentació del llibre *Una casita junto al río*, de Genaro Villagrasa

Un viatge als orígens del barri de Baró de Viver i de les Cases Barates en la seva primera dècada d’existència, des de la seva construcció i inauguració l’any 1929, fins al triomf del franquisme l’any 1939, passant per l’arribada dels seus primers veïns, la vaga de llogaters, la República i els anys de la guerra.

Lloc: Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Museu Torre Balldovina i Diàlegs a la Riba del Besòs

Dijous 20 d’abril – 19 h

Presentació del còmic *La promesa*, de Sergi Bernal

En aquesta novel·la gràfica, l’educació republicana, la política, la història, la violència i l’amor s’uneixen per explicar l’experiència d’un mestre de la República

en un municipi rural de l'Espanya dels anys 30. Una introducció a la història del docent català Antoni Benaiges.

Lloc: Centre d'Art Contemporani Can Sisteré (c. Sant Carles, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Museu Torre Balldovina

Dijous 20 d'abril – 19 h
Projecció de la pel·lícula *Clara Campoamor. La mujer olvidada*, de Laura Mañá

Visualització del llargmetratge i conferència posterior amb la seva directora **Laura Mañá**.

Una història real que narra la lluita d'una dona injustament oblidada. La pel·lícula ens presenta la batalla de Clara Campoamor, la dona

que va aconseguir el sufragi femení a Espanya. Una heroïna del nostre temps, gràcies a la qual els drets de les dones van començar a ser represos.

Lloc: La CIBA. Espai de recursos per a dones, innovació i economia feminista (pg. Llorenç Serra, 64)

Organitza: La CIBA. Espai de recursos per a dones, innovació i economia feminista

Dijous 27 d'abril – 19 h
Obra de teatre *Una llum tímida*, de la Cia. La Cicatriz

La Isabel és una jove professora d'història d'una escola a l'Espanya dels anys del franquisme i està

profundament enamorada de la Carmen, la professora de literatura. Sense voler-ho, però sense poder-ho evitar, neix una història d'amor entre totes dues

que semblarà haver-se d'acabar quan la família de la Carmen, de pensament fortament conservador, l'obliga a internar-se a un hospital de malalts psíquics per curar-se d'aquest amor que no pot ser i que no està ben vist.

Lloc: Teatre Sagarra (c. President Lluís Companys, 27)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet – Departament de polítiques LGTBI

Divendres 5 de maig – 12 h
Homenatge als colomencs i les colomenques que van patir la deportació als camps d'extermini nazi

El dia 5 de maig, Dia Nacional d'Homenatge als Deportats i Deportades, els Jardins del Museu Torre Balldovina acolliran un sentit homenatge als colomencs i les colomenques que van patir la deportació als camps de concentració i d'extermini nazis. L'acte, que comptarà amb la participació de l'Amical de Mauthausen, es durà a terme davant del monument que l'any 1989 l'Ajuntament erigí en record dels veïns i les veïnes de Santa Coloma que van ser víctimes de la deportació, obra de l'escultor colomenc Miquel Compte.

Lloc: Jardins del Museu Torre Balldovina (pl. Pau Casals, s/n)

Organitza: Ajuntament de Santa Coloma de Gramenet i Amical de Mauthausen

#NOOBLIDEM

